

Article

Capturing the Unsaid: Nurses' Experiences of Identifying Mental Ill-Health in Older Men in Primary Care—A Qualitative Study of Narratives

Jenny Karlsson ^{1,*}, Lena Marmstål Hammar ^{2,3,4} and Birgitta Kerstis ^{2,*}

Jenny Karlsson, Specialistsjuksköterska psykiatrisk vård,
Centrum för psykiatrforskning,
Högskoleadjunkt, Röda korsets högskola

Birgitta Kerstis, Distriktssköterska,
Universitetslektor, Mälardalens högskola

Folkhälsomyndigheten, 2021-05-18

Bakgrund

- Äldre män söker sällan hjälp för psykisk ohälsa
- Äldre män är överrepresenterade i självmordsstatistiken
- Vård ska företrädesvis ges i God och Nära vård

Syfte & metod

- **Syfte:** Beskriva sjuksköterskors erfarenheter av att identifiera psykisk ohälsa hos äldre män i primärvård
- **Deltagare:**
39 sjuksköterskor inom primärvård
- **Metod:**
Narrativa berättelser
- **Analysmetod:**
Kvalitativ innehållsanalys enligt Graneheim och Lundman

Resultat

Subkategorier	Kategorier	Tema
<ul style="list-style-type: none">- Att skapa förtroende- Att tolka signaler- Att våga fråga	Att känna trygghet i sin roll	Att fånga det osagda
<ul style="list-style-type: none">- Att förhålla sig till tid & kontinuitet- Att samverka med andra professioner och närstående	Att ha förutsättningar	

Resultat – att skapa förtroende

”

Jag kan träffa på patienter med psykisk ohälsa i vilket patientmöte som helst, om patienten känner förtroende att berätta.

”

Resultat – att tolka signaler

”

Jag behöver kunna läsa mellan raderna.

”

Resultat – att våga fråga

”

Det kan märkas att det är något som "skaver". Via frågor och att lyssna bakom det sagda framkommer ganska ofta en ensamhet och sömnsvårigheter. Eller en sorg över att frun är sjuk eller har dött. Men det är ofta svårformulerat för många äldre män, så det är som att man måste hjälpa till på traven.

”

Resultat – att förhålla sig till tid och kontinuitet

”

Som sjuksköterska inom primärvården finns sällan mycket tid avsatt per besök, vi förväntas inte heller ta den rollen, vilket jag tycker är tråkigt. Jag hade gärna haft mer utrymme för samtal om livet.

”

”

Äldre män har svårt att prata om psykisk ohälsa, men de behöver det. Det är synd att vi inte har tid att vänta in patienten, tänk på allt som missas på grund av tidsbrist.

”

Resultat – att ha kompetens

”

Kompetensen behöver ökas hos alla yrkeskategorier. Patienter med psykisk ohälsa ska inte per automatik träffa en kurator eller psykolog när de uppvisar tecken på psykisk ohälsa. Jag tror att en sjuksköterska skulle kunna möta dessa patienter mycket bra.

”

Resultat – att samverka med andra professioner och närstående

”

För det mesta beskriver den äldre mannen inte själv sitt psykiska mående, utan det undertecknad har att gå på är fruns eller barnens tolkningar av det psykiska måendet.

”

Slutsatser

- Sjuksköterskor inom primärvård spelar en nyckelroll för att identifiera psykisk ohälsa hos äldre män.
- Äldre män söker sällan vård för psykisk ohälsa.
- Psykisk ohälsa många gånger gestaltas på ett diffust sätt som kan göra den svår att identifiera.

Slutsatser

- Närstående har en betydande roll.
- Sjuksköterskor inom primärvård bör ges större utrymme att använda sin kompetens för att identifiera psykisk ohälsa hos äldre män.

Kliniska implikationer

- Viktigt att äldre män känner tillit till vården och vårdaren.
- För att identifiera psykisk ohälsa behöver sjuksköterskor tid och kontinuitet i mötet med patienten.
- Sjuksköterskor behöver kontinuerligt stärka sina kunskaper om psykisk ohälsa hos äldre män.
- Specialistutbildade sjuksköterskor i psykiatrisk vård kan fylla en viktig funktion i primärvård.
- Professioner och vårdaktörer behöver samarbeta över gränser.

Tack för att ni lyssnat

Birgitta Kerstis

birgitta.kerstis@mdh.se

Jenny Karlsson

jenny.karlsson@sll.se ,

jenny.karlsson@rkh.se

Länk till artikeln: [*Nursing Reports | Free Full-Text | Capturing the Unsaid: Nurses' Experiences of Identifying Mental Ill-Health in Older Men in Primary Care—A Qualitative Study of Narratives*](#)